

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Silvamaa, E. & Korpua, H. 2023. Matkailun turvallisuusharjoitus – henkilöstön turvallisuusosaamisen päivitys resurssiviisaasti. Lumen – Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti (1).

URL: <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=b29c3c72-8afd-47c2-abc8-b7ca4e6c5af3>

Matkailun turvallisuusharjoitus – henkilöstön turvallisuusosaamisen päivitys resurssiviisaasti

Emilia Silvamaa, opiskelija, restonomikoulutus, Lapin ammattikorkeakoulu

Hanna Korpua, YTK, suunnittelija, Vastuulliset palvelut-osaamisryhmä, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: matkailu, turvallisuus, yhteistyö, resurssiviisaus

Viranomaisten ja turvallisuusasiantuntijoiden suunnittelema Matkailun turvallisuusharjoitus järjestettiin Rovaniemellä Lapland Hotels Ounasvaara Chaletin ympäristössä keskiviikkona 2.11.2022. Tapahtuman tarkoituksena oli päivittää matkailualan ammattilaisten turvallisuusosaaminen kuntoon päivässä. Tapahtumaan osallistui yli 100 matkailualan työntekijää useasta eri yrityksestä. Tapahtuma järjestettiin monialaisena yhteistyönä Lapin turvallisuusverkostoon kuuluvien Lapin ammattikorkeakoulun, Lapin pelastuslaitoksen, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes), Lapland Safaris & Lapland Hotelsin, Santasportin, SPR Napapiirin, Lapin aluehallintoviraston, FinHemsin sekä Arctic Reindeer Farmin toimesta.

Turvallisuusharjoituksessa järjestettiin rastikierros, jossa jäljiteltiin matkailualalla tapahtuvia onnettomuustilanteita ja harjoiteltiin pienissä ryhmissä niissä toimimista. Rastien sisällöt liittyivät ensiapuun, erilaisiin onnettomuustilanteisiin, alkusammutukseen (Kuva 1) sekä matkailueläinten kanssa työskentelyyn.

Kuva 1: Pelastuslaitoksen alkusammutusrastilla osallistujat saivat harjoitella jauhesammuttimen sekä sammutuspeitteen käyttöä valvotusti ja turvallisesti ulkotiloissa. (Kuva: Penttinen, K. 2022)

Matkailutyöntekijöiden turvallisuusosaamisen vahvistaminen turvallisuuskoulutuksilla

Turvallisuusharjoitukset ovat tärkeä osa matkailuyritysten toimintaa. Turvallisuusharjoituksen avulla pidetään huolta työntekijöiden perehdytyksestä ja turvallisuusosaamisen kehittämistä. Monia työympäristön vaaratilanteita voidaan välttää huolehtimalla työntekijöiden riittävästä turvallisuusosaamisesta. (Iivari, 2014.) Matkailualan yritykset järjestävät uusille työntekijöille kauden alussa turvallisuuskoulutuksia, joissa käydään lyhyesti läpi keskeisimmät turvallisuusasiat. Varsinaiset turvallisuuden rutiinit kuitenkin kehittyvät usein työn ohessa (Rantala & Valkonen, 2011, s. 589.) Turvallisuusharjoituksessa suoritettavat konkreettiset harjoitukset edistävät yritysten turvallisuusosaamista sekä tukevat onnettomuustilanteiden ennaltaehkäisyä. (Iivari 2014.)

Matkailualalla yritykset ovat riippuvaisia osaavasta henkilökunnasta, sillä työntekijöiden vastuulla on turvallisten matkailupalveluiden sekä elämysten tuottaminen. Esimerkiksi safarioppaiden työ on hyvin itsenäistä ja he ovat vastuussa paitsi asiakkaiden viihtymisestä, myös retkien turvallisuudesta. Erilaiset pienet tapaturmat esimerkiksi safarien aikana ovat kuitenkin kohtalaisen yleisiä matkailualalla (Rantala & Valtonen, 2011), jonka vuoksi erilaisissa onnettomuustilanteissa toimimisen harjoittelun tärkeys korostuu entisestään. Tukesin kuluttajapalveluiden ylitarkastaja Jaakko Leinonen kertoo:

“Hieman koulutustapahtuman jälkeen saimme palautteen, jossa erään yrityksen edustaja kertoi henkilökuntansa joutuneen elvyttämään asiakastaan. Loppukommenttina todettiin: ‘Oppaamme osallistui 2.11 EA-koulutukseen (Kuva 2), joten elvytystaidot olivat erittäin tuoreessa muistissa.’ Jälkiviisaana voi sanoa, että kyllä kannatti!!” (Leinonen, 2023.)

Kuva 2: Peruselvytys ja defibrillaattorin käyttö ovat matkailualan työntekijöille tärkeitä ensiaputaitoja. Osallistujat pääsivät kertaamaan niitä matkailun turvallisuusharjoituksessa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (tukes) rastilla. (Kuva: Penttinen, K. 2022)

Työntekijöiden kouluttamista voi pitää investointina, sillä koulutuksesta saadut hyödyt heijastuvat yrityksen jokapäiväiseen toimintaan. Osaava ja hyvin koulutettu henkilökunta on organisaatioille suuri voimavara (Kauhanen 2018.) Tehokkaita osaamisen kehittämisen menetelmiä ovat koulutukset, joissa työntekijä pystyy syventämään jo olemassa olevaa osaamistaan. Koulutuksilla on osaamisen vahvistamisen lisäksi positiivinen vaikutus työntekijöiden motivaatioon sekä kehittymishalukkuuteen (Kaihua, Kemi, Tapaninen & Vähäkuopus 2020.)

Työntekijöiden vaihtuvuus haastaa Lapin matkailun turvallisuusosaamista

Lapin matkailussa yhtenä ongelmakohtana on sesonkiluonteisuus ja työntekijöiden suuri vaihtuvuus. Työntekijöiden tiheä vaihtuvuus voi aiheuttaa haasteita myös turvallisuuden näkökulmasta, sillä kaikki uudet työntekijät eivät vielä kauden alussa ole perillä matkailualan käytänteistä Lapissa (Rantala & Valtonen, 2011, s. 590). Myös korona jätti jälkensä matkailualan turvallisuuteen. *“Koronavuosien aikana tuli matkailualalle ensiapu- ja pelastustaitoihin koulutusvaje, jota halusimme muiden viranomaisten kanssa ”kuroa kiinni”* (Leinonen, 2023) kertoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin kuluttajapalveluiden ylitarkastaja Jaakko Leinonen (2023) viitaten yhteistyössä järjestettyyn matkailun turvallisuusharjoitukseen.

Työntekijöiden vaihtuvuus ja asiakkaiden kokemattomuus Lapin olosuhteista kasvattavat onnettomuuksien riskiä (Lapin matkailustrategia 2022). Matkailualalla työntekijöiden vaihtuvuuden ollessa suurta, on uusien työntekijöiden perehdyttäminen ja työntekijöiden turvallisuusosaamisen ylläpitäminen erityisen tärkeää. Järjestetty matkailun turvallisuusharjoitus ajoitettiin matkailukauden alkuun, joka mahdollisti uusien alalle tulleiden työntekijöiden osallistumisen harjoitukseen. Mukana oli myös kokeneempia matkailutyöntekijöitä kertaamassa turvallisuustaitoja.

Resurssiviisaasta harjoittelusta hyötyvät kaikki

Matkailun turvallisuusharjoituksen voidaan ajatella perustuvan resurssiviisaaseen toimintaan. Resurssiviisaudella viitataan toimintaan, jossa käytetään erilaisia resursseja harkitusti sekä tavalla, joka edistää hyvinvointia ja kestävästä kehitystä (Suomen ympäristökeskus 2020,

Hendrikssonin ja Tuuliaisen, 2021, mukaan). Lapin turvallisuusverkoston toimijoiden järjestämä matkailun turvallisuusharjoitus oli erinomainen esimerkki henkilöstöresurssien viisaasta käytöstä, sillä tapahtuman järjestäminen yhdessä hyödytti paitsi osallistuneita matkailutyöntekijöitä- ja yrittäjiä, myös koulutusta tarjoavia viranomaisia.

Lapin matkailustrategiassa (2022) mainitaan pienten yritysten rajallisista mahdollisuuksista panostaa turvallisuustyöhön. Matkailun turvallisuusharjoituksen kaltaisten yhteisharjoitusten avulla toimijoiden ei tarvitse käyttää yrityksen resursseja oman turvallisuuskoulutuksen järjestämiseen tai useiden eri koulutusten tilaamiseen. Yhteisellä harjoituksella useat matkailuyritykset ja -toimijat saavat turvallisuuskoulutusta yhtä aikaa. Joillekin yrityksille jo yhdenkin turvallisuusharjoituksen aikatauluttaminen voi olla sesongin keskellä haasteellista, mikä tarkoittaa väistämättä priorisointia erilaisten turvallisuustaitojen välillä. Lapin turvallisuusverkoston toimijoiden yhteistyönä järjestämässä harjoituksessa osallistujat pääsivät harjoittelemaan yhden päivän aikana monipuolisesti erilaisissa tilanteissa toimimista. Osallistujat pääsivät perusturvallisuustaitojen kertaamisen lisäksi harjoittelemaan esimerkiksi, kuinka toimitaan bike park-onnettomuustilanteessa (Kuva 3).

Kuva 3: Osallistujat harjoittelemassa potilaan turvallista siirtämistä bike park-onnettomuuden jälkeen. (Kuva: Penttinen, K. 2022)

Myös Lapin pelastuslaitoksen turvallisuuskouluttaja Riku Mäenpää pitää yhteistyötä Lapin matkailun turvallisuusverkostossa tärkeänä ja järjestettyä matkailun turvallisuusharjoitusta resurssien näkökulmasta monella tapaa hyödyllisenä:

”Matkailun turvallisuusverkostoyhteistyössä mukana oleminen auttaa meitä Pelastuslaitoksella kohdentamaan toimintaamme paremmin ja yhdessä muiden toimijoiden kanssa järjestetyn matkailun turvallisuusharjoituksen ansiosta tavoitimme kohderyhmämme tehokkaammin. Saimme turvallisuusharjoituksessa myös koulutettua suuremman massan osallistujia kerralla” (Mäenpää, 2023.)

Järjestetyn turvallisuusharjoituksen kaltainen eri toimijoiden yhteinen ponnistus hyödyttää siis paitsi alueen matkailuyrityksiä, myös helpottaa kouluttajien resurssien kohdentamista turvallisuuskoulutukseen.

Lähteet:

Hendriksson, K & Tuuliainen, H. (2021). Resurssiviisastelua SERI-hankkeessa. *Pohjoisen tekijät,-blogi*, viitattu 20.1.2023 <https://www.lapinamk.fi/blogs/Resurssiviisastelua-SERI-hankkeessa/0q5cunco/d592a6a8-3ee1-4e75-a27e-8e65adf72172>

Iivari, P. 2014. Turvallisuusharjoitukset yritysten käyttöön. Matkailuyrityksen varautuminen poikkeaviin tilanteisiin. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportit ja selvitykset 36/2014. Viitattu 13.1.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-067-5>

Lapin matkailustrategia 2022. Lapin Liitto. Viitattu 10.1.2023. <https://www.lapinliitto.fi/wp-content/uploads/2022/05/Lapinliitto-Matkailustrategia-2022-aukeamina.pdf>

Leinonen, J. 2023. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). ylitarkastaja, kuluttajapalvelut. Kommentti matkailun turvallisuusharjoituksesta artikkeliin Lumen-verkkolehteen, 18.1.2023

Kaihua, H; Kemi, J; Tapaninen, M; Vähäkuopus, M. 2020 Positiivinen työntekijäkokemus. Opas esimiehille. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja D. Muut julkaisut 4 / 2020. Viitattu 13.1.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-371-3>

Kauhanen, Antti. 2018. Yksilön, yrityksen ja yhteiskunnan vastuu työuranaikaisessa kouluttautumisessa. ETLA Muistio No 67. Viitattu 13.1.2023. <https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-67.pdf>

Mäenpää, R. 2023. Lapin pelastuslaitos. Turvallisuuskouluttaja. Kommentti matkailun turvallisuusharjoitusta käsittelevään lehtiartikkeliin. 19.1.2023.

Penttinen, K. 2022. Kuva 1

Penttinen, K. 2022. Kuva 2

Penttinen, K. 2022. Kuva 3

Rantala, O. & Valkonen, J. (2011). The complexity of safety in wilderness guiding in Finnish Lapland, *Current Issues in Tourism*, 14:6, s.581-593, DOI:10.1080/13683500.2010.548548